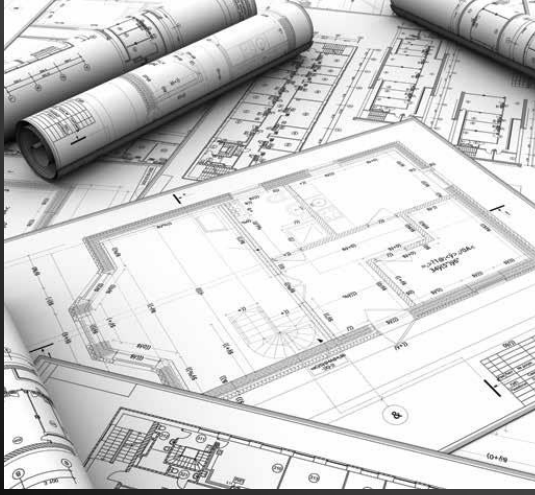

2013 YILI YATIRIM VE TURİZM ALTYAPISININ GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI PROJELERİ MALİ DESTEK PROGRAMI (KÖAP02)

ETKİ ANALİZİ RAPORU

Haziran 2020

**DOĞU ANADOLU
KALKINMA AJANSI**

www.daka.org.tr

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

İçindekiler

1 KISALTMALAR	4
2 YÖNETİCİ ÖZETİ	5
3 GİRİŞ	6
4. 2013 YILI YATIRIM VE TURİZM ALTYAPISININ GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI PROJELERİ MALİ DESTEK PROGRAMI(KÖAP02) HAKKINDA GENEL BİLGİLER	7
4.1 Program Tanım ve Kapsamı.....	7
4.2 Programın Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri.....	8
5. 2013 YILI YATIRIM VE TURİZM ALTYAPISININ GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI PROJELERİ MALİ DESTEK PROGRAMININ(KÖAP02) SONUÇLARI	8
5.1 Bütçe Gerçekleşmeleri.....	9
5.2 Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistik Bilgiler.....	10
6. 2013 YILI YATIRIM VE TURİZM ALTYAPISININ GÜÇLENDİRİLMESİNE YÖNELİK KÜÇÜK ÖLÇEKLİ ALTYAPI PROJELERİ MALİ DESTEK PROGRAMININ(KÖAP02)DEĞERLENDİRİLMESİ	12
6.1 Değerlendirmede Kullanılan Yöntem.....	12
6.2 Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi.....	12
6.3 Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi.....	14
6.3.1 İlgililik.....	15
6.3.2 Etkinlik.....	16
6.3.3 Etkililik.....	18
6.3.4 Etki.....	21
6.3.5 Sürdürülebilirlik.....	23
6.3.6 Destek Geri Bildirimi.....	25
7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	28
EKLER	29
EK 1. ANKETE KATILAN YARARLANICI VE PROJELERİ.....	29
EK 2. ANKET FORMU.....	30

TABLolar

Tablo 1: Program Bütçe ve Başvuru Bilgileri

Tablo 2: Program Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri

Tablo 3: Program Bütçe Gerçekleşmesi

Tablo 4: Tamamlanan Projelerin İllere, Toplam Bütçesine ve Hibesine Göre Dağılımı

Tablo 5: Öncelikler Bazında Hedef Gerçekleşmeleri

Tablo 6: Değerlendirme Kriterleri Tablosu

Tablo 7: Ajans 2011-2013 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik

Tablo 8: Program ve Proje Etkinliği

Tablo 9: Proje Bazlı Etkililik

Tablo 10: 2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı (KÖAP02) Başvuru Rehberi proje değerlendirme tablosunda sürdürülebilirlik

GRAFİKLER

Grafik 1: Tamamlanan Projelerin İllere Göre Dağılımı

Grafik 2: Desteklenen Kurum/Kuruluşların Ana Faaliyet Alanına Göre Dağılımı

Grafik 3: Yararlanıcıların Destek Programına Başvuru Nedenleri

Grafik 4: Yararlanıcı Açısından Projenin Etkisi

Grafik 5: Yatırımların ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılma Durumu

Grafik 6: Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar

Grafik 7: Proje Sonrası Farklı Fon Kaynaklarının Araştırılması

Grafik 8: Proje Deneyimiyle Başka Bir Proje Yürütebilme Kapasitesi

Grafik 9: Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri

Grafik 10: Yatırımın Bölge İçin Önemi

Grafik 11: Yararlanıcıların Destek Sürecine İlişkin Düşünceleri

1 KISALTMALAR

AR-GE: Arařtırma Geliştirme

DAKA: Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı

DK: Değerlendirme Komitesi

İŞGEM: İř Geliştirme Merkezi

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)

KÖAP02: 2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı

KAYS: Kalkınma Ajansları Yönetim Sistemi

2 YÖNETİCİ ÖZETİ

Genel olarak altyapı, kamu ile mal ve hizmetler arasında aracılık eden fiziksel oluşumlar olarak tanımlanır. Altyapı yatırımları bir hayli maliyetli, ekonomik olarak direkt üretim ve tüketimi etkileyen aynı zamanda da üst yapı yatırımlarını tamamlayıcı özellikte yatırımlardır. Bir ülkenin ekonomik başarısının önemli göstergelerinden biri de o ülkenin sahip olduğu altyapısıdır. Hastaneler, okullar ile havaalanları, limanlar, karayolları, demiryolları gibi ulaşım olanakları yanında su, elektrik ve doğal gaz gibi enerji hizmetleri ile telekomünikasyon imkanları bir ülkenin fiziki altyapısıdır. Bunların çoğu kamu sermayesi ile oluşturulur ve toplumun tüm kesimlerinin ortak kullanımına açıktır. Tüm bu altyapı yatırımlarının yapılmasının temel nedeni, ülkenin ekonomik gelişimini sağlamaktır. Altyapının iyileştirilmesi ile çevresel fayda olarak yollar, havaalanları, su temini, kanalizasyon ve iletişim imkanları gibi altyapı donanımları ve hizmetleri geliştirilir. Aynı zamanda çevresel iyileşmeye imkan vermesi sonucu üretim, turizm, hizmet gibi diğer sektörler de olumlu etkilenir. İşletme kuruluş yeri seçimini etkileyen en önemli unsurlardan biri olan altyapı hizmetlerinin tamamlanmış olması bölgeye yönelik sanayi yatırımlarını da artırır. Örneğin bir yere üretim tesisi yapıldığında o tesise gidilebilecek yolların, elektrik, su, kanalizasyon, haberleşme gibi altyapı imkanlarının sağlanması gerekir, sağlanmaması durumunda bu yatırımın katma değeri olmayacaktır.

Altyapı imkanlarından tüm sektörler ortaklaşa yararlınsa da gelişmiş bir altyapı, yeni ve doğrudan turizme bağlılığı bulunmayan endüstriler açısından da bölgenin çekiciliğini artırır. Turizm gelirlerinin gayrisafi milli hasıla içindeki payı yükseldikçe üretim ve hizmet sektörü de olumlu etkilenir ve istihdam kaynağı oluşur. Böylece artan turizm talebinin gereksinimlerini karşılamaya yönelik olarak genişletilen altyapı hizmetleri, diğer yandan farklı sektörlerin de gelişimine katkıde bulunarak bölgesel kalkınmanın farklı bir yanına hizmet etmiş olur. Yine de turizmin kalkınmaya olan etkisini ölçmek zordur. Turizmin kalkınmaya olan etkisini ölçmede gayrisafi milli hasıladaki payı ya da istihdama etkisi gibi göstergeler yeterli olmayıp kalkınma açısından daha kapsamlı bir yaklaşım gerektirmektedir. (Bitlis, Hakkari, Muş ve Van illerinden oluşan) TRB2 Bölgesi daha çok talep edilen deniz, güneş, kum turizmi yerine farklı turistik değerleri ile ön plana çıkmaktadır. Ancak bu turistik değerler turizmin gelişmesi için tek başına yeterli değildir. Bu değerlerin cazip hale dönüştürülmesi ve turistlere sunulması gerekir. Bu da fiziki altyapının yaratılması ve mevcut altyapının geliştirilmesi ile gerçekleştirilebilir. Bu yüzden turizm ile altyapı yatırımları arasında sıkı bir ilişki olduğu söylenebilir.

3 GİRİŞ

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı (DAKA), 2013 yılında TRB2 Bölgesinin yatırım altyapısının iyileştirilmesi amacıyla “2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı”nı (KÖAP02) ilan etmiştir. Bu çalışma, program sonrası değerlendirme raporu özelliği taşımaktadır. Program hakkında genel bilgilere, programın sonuçlarına, değerlendirilmesine ve çalışmanın geneli için sonuç ve değerlendirmeye yer verilen 4 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde program ile ilgili tanımlamalar yapılmış olup programın amaç, öncelik ve performans göstergeleri paylaşılmıştır. Programın sonuçlarına yer verilen bölümde daha çok değerlendirmede kullanılan yöntem, hedeflere ulaşma düzeyi ve ilgililik, etkinlik, etkililik, etki, sürdürülebilirlik kavramları üzerinde durulmuştur. Sonuç ve değerlendirme başlığı altında ise programın uygulanması sonrasındaki çıkarımlara yer verilmiştir.

4. PROGRAM HAKKINDA GENEL BİLGİLER

4.1 Program Tanımı ve Kapsamı

Bu mali destek programı, Kalkınma Bakanlığı tarafından onaylanmış olan Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2013 Yılı Çalışma Programı ile Ajans uzmanlarının il ve ilçe merkezlerinde yapmış oldukları saha çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular çerçevesinde ortaya çıkan 2011-2013 Bölge Planında belirlenen hedefler ve öncelikler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan ve Kalkınma Bakanlığı tarafından onaylanan 2011-2013 Bölge Planında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının TRB2 Bölgesi için belirlediği vizyon “Yeraltı ve yerüstü zenginlikleri ile beşeri sermayesini katılımcı bir anlayışla harekete geçirerek, 2023 yılında sosyal ve ekonomik refahını ülke ortalamasının üzerine çıkarmış ve bu refahtan her bireyin adil bir şekilde faydalandığı, doğayla barışık bir bölge olmak” olarak tanımlanmış ve bu doğrultuda 4 temel amaç belirlenmiştir:

1. Tarımsal üretimde verimlilik, çeşitlilik ve katma değer artırılması,
2. Tarım dışı potansiyel sektörlerin harekete geçirilmesi,
3. Beşeri ve sosyal sermayenin harekete geçirilmesi,
4. Kentsel ve kırsal altyapının iyileştirilmesi.

Bu amaçlar doğrultusunda ortaya çıkan stratejilerin gerçekleştirilmesini teminen Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2013 yılında Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programının uygulanması için belirlenen toplam bütçe 8.041.375 TL’dir.

Tablo 1: Program Bütçe ve Başvuru Bilgileri

Bütçe	8.041.375 TL
Destek Miktarı	Asgari tutar: 150.000 TL Azami tutar: 1.000.000 TL
Uygun Başvuru Sahipleri ve Proje Ortakları	<ul style="list-style-type: none">◆ Organize Sanayi Bölge Müdürlükleri◆ Küçük Sanayi Siteleri◆ Sanayici ve İşadamları Dernekleri◆ İl Özel İdareleri◆ İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri◆ Belediyeler◆ Üniversiteler

4.2 Programın Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri

Tablo 2: Program Amaç, Öncelik ve Performans Göstergeleri

Genel Amaç	İmalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölgenin kalkınmasına katkı sağlamak.
Program Öncelikleri	Öncelik 1: İmalat, ticaret ve hizmet sektörlerinin ortak kullanım alanlarının oluşturulması, altyapılarının güçlendirilmesi ve modernizasyonu Öncelik 2: İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması Öncelik 3: Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi
Performans Göstergeleri	<ul style="list-style-type: none">◆ Fuarlara ve kongrelere katılan işletme personeli/sahibi sayısı◆ Proje kapsamında alınan kalite sertifikası sayısı◆ Proje kapsamında alınan makine sayısı◆ Proje kapsamında oluşan yeni istihdam◆ Proje kapsamında tescil edilen marka sayısı◆ Proje kapsamında üretim kapasitesindeki artış◆ Proje kapsamında üretimine başlanan yeni ürün sayısı◆ Proje kapsamında yapılan Ar-Ge yatırımı tutarı

5. PROGRAMIN SONUÇLARI

Program kapsamında 12 proje tamamlanmış olup proje özelinde ortaya çıkanlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Muş Belediyesi Canlı Hayvan Pazarı Yapımı Projesi: Muş'ta canlı hayvan pazarı inşa edilmiş, idaresi için Belediye ilgili ekibi (idareci, zabıta ve veteriner) görevlendirilmiş ve gerekli eğitimleri verilmiştir.
2. Gürpınar İş Geliştirme Merkezi (Gürpınar İŞGEM) Projesi: Gürpınar ve çevresindeki mevcut ve potansiyel yatırımcılar için ihtiyaç duyulan altyapı ve ulaşım hizmetlerinin toplu halde sunulduğu 20 işlikli bir iş geliştirme merkezi kurulmuştur.
3. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Birlikte Daha Güçlüyüz Projesi: Muş Sanayi Merkezinde ısıtma altyapısının kurulması ve elektrik iletim altyapısının modernizasyonu sağlanmıştır.
4. Üstad Bediüzzaman Said-i Nursi Hz. Evinin Restorasyonu ve Çevre Düzenlenmesinin Yapılarak İnanç Turizmine Kazandırılması Projesi: Bitlis Hizan'daki Nurs Köyünde Bediüzzaman Said-i Nursi'nin yaşadığı evin restorasyonu ve çevre düzenlemesi yapılarak ziyarete açılmıştır.
5. Yüksekova Sebze ve Meyve Toptancı Hali ve Soğuk Hava Deposu Projesi: Yüksekova'da toptan/perakende meyve-sebze ticareti yapan esnafa/üreticiye yönelik 10.000 m² arazi üzerinde, 16 yeni ve 8 adet eski satış yeri olmak üzere toplam 24 satış yeri ile 1500 m³ kapasiteli soğuk hava deposundan oluşan ortak ticaret ve hizmet alanı kurulmuştur.

6. Hakkari Turizm Restorasyonu Projesi: Hakkari’de halihazırda var olan ancak altyapı eksiklikleri nedeniyle verim alınamayan kayak pistinin altyapısı yenilenmiş ve pist faaliyete geçirilmiştir.
7. Kaz Gölünün Korunması ve Turizme Kazandırılması Projesi: Van’ın Çaldıran ilçesindeki Kaz Gölü sulak alanının korunması ve yörede çevre bilincinin oluşturulması için mevcut doğal güzellikler ile örtüşen dinlenme yerleri tesis ederek eko-turizme kazandırılmıştır.
8. Geleneksel Van Evleri Yapımı İşi Projesi: Eski Van evlerini anımsatan her biri 240 m² alana sahip kerpiç yapılı 2 katlı 4 adet ev inşa edilerek turizme kazandırılmıştır.
9. Kadın Emeği Pazarı Projesi: Van’ın Bostaniçi beldesinde yaşayan 100 dezavantajlı kadının geleneksel ürünlerin satışının yapılması yolu ile istihdamını amaçlayan pazar alanı inşa edilmiştir.
10. Tarihi "Kırnapet Ağa Konağı"nın Restorasyonu ile Turizme Kazandırılması Projesi: Bitlis şehir merkezinde bulunan, 3 katlı ve 12 odadan oluşan ve "Kırnapet Ağa Konağı" olarak bilinen tarihi Bitlis evinin restore edilerek butik otel ve yöresel yemekler sunan restoran şeklinde hizmet vermesi amaçlanmıştır.
11. Başkale Belediyesi 2. Sınıf Mezbaha Yapımı Projesi: Hayvancılığın temel geçim kaynağı olduğu Van ili Başkale ilçesinde büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ve canlı hayvan ticareti yapan kesimlerin ve et tüketicilerinin ortak ihtiyaçlarından birini gidermek amacı ile 2. sınıf bir mezbaha yapılmıştır.
12. Hakkari Valilik Parkının Turizme Kazandırılması Projesi: Hakkari Valilik Parkına yeni tesis ve alanların yapılması ile park alanına yeni bir çehre kazandırılması amaçlanmış, ancak park alanı kullanım hakkı ile ilgili imzalanması düşünülen iş birliği protokolü sürecinin uzaması, parkın mülkiyeti gibi konulardaki belirsizlik faaliyetlerin ertelenmesine neden olmuştur. Bu nedenle, proje kapsamında sadece “uygulama projelerinin hazırlanması” faaliyeti gerçekleştirilerek proje sonlandırılmıştır.

5.1 Bütçe Gerçekleşmeleri

Programın başlangıçta ilan edilen toplam bütçesi 8.041.375,00 TL iken sözleşmeye bağlanan 16 proje bütçesi toplamı Yönetim Kurulu kararı ile 9.625.730,73 TL’ye çıkarılmıştır. Başlangıçtaki eş finansman tutarı ise 5.638.580,12 TL idi.

Program sonunda tamamlanan 12 projede Ajans katkısı 8.029.690,78 TL ile % 83,42 oranında, eş finansman ise 6.797.693,66 TL ile % 120,56 oranında, Ajans desteği ve eş finansman toplamında program genelinde 14.827.384,44 TL ile % 97,14 oranında bir bütçe gerçekleşmesinden söz edilebilir. Ancak burada tamamlanan 12 projeden Hakkari Valilik Parkının Turizme Kazandırılması Projesinde park alanı kullanım hakkı ile ilgili imzalanması düşünülen iş birliği protokolü sürecinin uzaması, parkın mülkiyeti gibi konulardaki belirsizlik faaliyetlerin ertelenmesine neden olmuştur. Bu nedenle proje kapsamında sadece “uygulama projelerinin hazırlanması” faaliyeti gerçekleştirilerek 975.289,40 TL uygun maliyetten 34.161,00 TL’si harcanarak proje kapatılmıştır. Bu durum hem destek tutarı hem de eş finansman gerçekleşmesini aşağıya çekerken bazı yapım işlerinin bütçe tutarlarının çok üzerinde tamamlanması, eş finansmanın başlangıcın hayli üzerinde gerçekleşmesine sebep olmuştur.

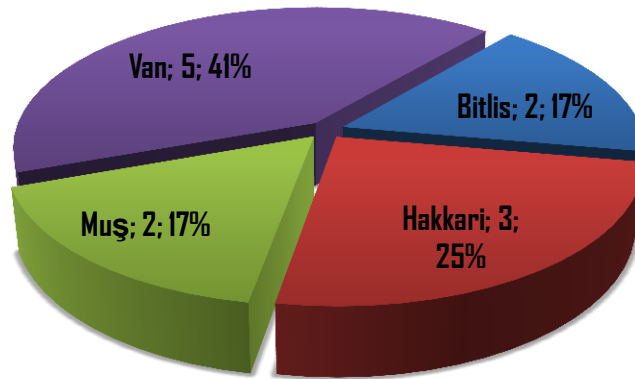
Tablo 3: Program Bütçe Gerçekleşmesi

İlan Edilen Program Bütçesi	8.041.375,00 TL	
Sözleşmeye Bağlanan Destek Tutarı (a)	9.625.730,73 TL	
Toplam Eş Finansman Tutarı (b)	5.638.580,12 TL	
Eş Finansman Dahil Toplam Tutar (a + b)	15.264.310,85 TL	
Toplam Gerçekleşen		Gerçekleşme Yüzdesi
Ajans Katkısı	8.029.690,78 TL	83,42
Eş Finansman	6.797.693,66 TL	120,56
Toplam	14.827.384,44 TL	97,14

5.2 Proje Başvuruları, Sözleşme İmzalanan ve Tamamlanan Projelere İlişkin İstatistikî Bilgiler

Program kapsamında 40 proje başvurusu yapılmış olup bunlardan 5'i ön inceleme aşamasında, 19'u DK değerlendirmesinde başarısız bulunmuş, 16 tanesi başarılı bulunarak sözleşme imzalamaya davet edilmiş, ancak 3'ü sözleşme imzalamadan önce feragat etmiştir. 13 tanesi ile sözleşme imzalanmış, fakat 1'i proje sürecinde feshetme kararı almıştır. 12 proje tamamlanmıştır.

Tamamlanan Projelerin TRB2 İllerine Göre Dağılımı

Grafik 1: Tamamlanan Projelerin İllere Göre Dağılımı

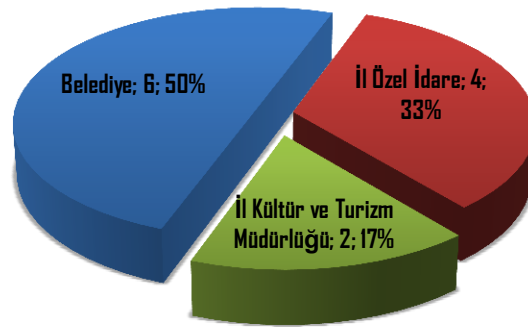
12 proje ve toplam hibenin illere göre dağılımı ise Bitlis 2 proje ile hibe oranı % 18,74, Hakkari 3 proje ile hibe oranı % 18,94, Muş 2 proje ile hibe oranı % 15,96 ve Van 5 proje ile hibe oranı % 46,36 şeklindedir.

Tablo 4: Tamamlanan Projelerin İllere, Toplam Bütçesine ve Hibesine Göre Dağılımı

İL	PROJE DAĞILIMI		TOPLAM BÜTÇE (TL)	HİBE DAĞILIMI	
	SAYI	%		TUTAR (TL)	%
Bitlis	2	16,67	2.485.222,63	1.504.809,56	18,74
Hakkari	3	25	2.671.651,60	1.520.469,28	18,94
Muş	2	16,67	3.101.229,03	1.281.563,12	15,96
Van	5	41,67	6.569.281,18	3.722.848,82	46,36
Toplam	12	100	14.827.384,44	8.029.690,78	100

Desteklenen Kurum/Kuruluşların Ana Faaliyet Alanı

Program kapsamında destek alan 12 projenin yararlanıcılarının 6'sını (% 50) belediye, 4'ünü (% 33) il özel idaresi ve 2'sini (% 17) ise il kültür ve turizm müdürlüğü oluşturmaktadır.

Grafik 2: Desteklenen Kurum/Kuruluşların Ana Faaliyet Alanına Göre Dağılımı

6. PROGRAMIN DEĞERLENDİRİLMESİ

6.1 Değerlendirmede Kullanılan Yöntem

2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programının etkisinin ölçülmesi amacıyla projelerini tamamlayan yararlanıcılar ile anketler yapılmıştır. Anket formu, programın tasarlanmasında görev alan ve projelerin izleme sürecini yürüten Ajans uzmanları tarafından proje sürecinde tutulan izleme formları, yararlanıcı beyan formları, ara-nihai rapor, proje ve program kapanış raporları da tekrar gözden geçirildikten sonra hazırlanmıştır. İzleme ve Değerlendirme Birimi tarafından proje yararlanıcılar ile iletişime geçilerek anket yapılacağı belirtilmiş, anket formları resmi yazı ve e-posta aracılığıyla kendilerine iletilmiştir. 23 Mayıs 2019 ile 23 Ekim 2019 tarihleri arasında anketler doldurulmuş olup veri kontrolü ve girişleri, Excel ve SPSS programları yardımı ile analiz edilmiş ve sonrasında da rapor haline getirilmiştir.

6.2 Amaç ve Öncelikler Kapsamında Hedeflere Ulaşılma Düzeyi

Program kapsamında belirlenen imalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölgenin kalkınmasına katkı sağlama amacına yönelik belirlenen öncelikler ve bu öncelikleri gerçekleştirecek performans göstergelerine bakıldığında özellikle birkaç gösterge dikkat çekmektedir:

Yararlanıcılar tarafından ilk başvuru sürecinde KAYS üzerinden doldurmaları istenen performans göstergeleri hedef değerleri kimisinde yanlış anlaşılmış ve istenen göstergeden farklı değerler ya da kimisinde de mümkün olabileceğin çok üzerinde değerler girilmiştir. Bu da projelerin tamamlanması sonrasında hedeflerin gerçekleşmesini oldukça aşağıya çekmiştir.

Öncelik 1'in altındaki "Proje kapsamında oluşan yeni istihdam" ve "Proje kapsamında üretim kapasitesindeki artış" ile Öncelik 3'ün altındaki "Fuarlara ve kongrelere katılan işletme personeli/sahibi sayısı" bu duruma en bariz örneklerdir. Özellikle istihdamın proje bitiminde gerçekleşen değerlerinin hedeflenenin çok altında gerçekleşmesinin bir diğer nedeni de projedeki faaliyetlerle eş zamanlı istihdamın gerçekleştirilememesi, istihdam yaratmanın proje bittikten sonraki belirli bir sürece yayılmasıdır. Program kapsamında Kadın Emeği Pazarı Projesi ile kurulan pazar yerinde bir anda istihdam oluşmamıştır. Oysa proje özelinde hedeflenen istihdam sayısına bakıldığında 100, gerçekleşenin ise 2 olduğu görülmektedir. Van Evleri Yapım İş Projesinde de yine aynı şekilde başta hedeflenen istihdam değeri 20 iken projenin bitmesi aşamasında hiç istihdam gerçekleştirilememiştir.

Gürpınar İş Geliştirme Merkezi (Gürpınar İŞGEM) Projesi kapsamında hedeflenen Ar-Ge yatırım tutarı 1.407.618,00 TL, proje bitiminde nihai raporda belirtilen gerçekleşen Ar-Ge yatırım tutarı ise 1.197.733,00 TL'dir. Alınan makine sayılarına bakıldığında başlangıçta hedef 6 iken proje bitiminde 20 makine alındığı görülmüştür.

Tablo 5: Öncelikler Bazında Hedef Gerçekleşmeleri

		Program Performans Göstergesi	Hedef	Sonuç
AMAÇ İmalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasını sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölgenin kalkınmasına katkı sağlamak.	Öncelik 1. İmalat, ticaret ve hizmet sektörlerinin ortak kullanım alanlarının oluşturulması, altyapılarının güçlendirilmesi ve modernizasyonu	1. Proje kapsamında alınan kalite sertifikası sayısı	-	-
		2. Proje kapsamında oluşan yeni istihdam	208	23
		3. Proje kapsamında üretim kapasitesindeki artış	340	180
		4. Proje kapsamında üretime başlanan yeni ürün sayısı	27	0
		5. Proje kapsamında alınan makine sayısı	6	20
	Öncelik 2. İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması	1. Proje kapsamında tescil edilen marka sayısı	-	-
		2. Proje kapsamında yapılan Ar-Ge yatırımı tutarı	1.407.618,00	1.197.733,00
	Öncelik 3. Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi	1. Fuarlara ve kongrelere katılan işletme personeli/sahibi sayısı	1500	0
		2. Proje kapsamında alınan kalite sertifikası sayısı	2	1
		3. Proje kapsamında oluşan yeni istihdam	60	24
		5. Proje kapsamında üretime başlanan yeni ürün sayısı	18	0

6.3 Değerlendirme Kriterleri Kapsamında Programın İncelenmesi

Ajans tarafından yürütülen desteklerin değerlendirilmesinde ilgililik, etkinlik, etkililik, etki ve sürdürülebilirlik kriterleri dikkate alınır. Bu kriterlerin ölçülmesinde proje bazlı ele alınan temel sorular ve zamanlamaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

Tablo 6: Değerlendirme Kriterleri Tablosu

KRİTER	TEMEL SORULAR	ZAMANLAMA
İlgililik	Proje paydaşlar ve hedef grup tarafından ortaya konulan ihtiyaçları başarılı bir şekilde ele alıyor mu? Projenin hedefleri ulusal, bölgesel ve yerel politika ve öncelikleri karşılıyor mu?	Uygulama öncesi ve boyunca
Etkinlik	En uygun uygulama yöntemi kullanıldı mı ve kullanılan yöntem maliyet etkin mi? Proje girdileri ekonomik olarak kullanıldı mı ve öngörülen çıktılar üretilebildi mi?	Uygulama boyunca
Etkililik	Proje faaliyetleri, genel ve özel amaçlara ulaşılmasına ne kadar katkı sağladı? Sorunların çözümü ve katma değer yaratmada başarılı oldu mu?	Uygulama tamamlanmadan hemen önce ya da tamamlandıktan hemen sonra
Etki	Proje sonucunda paydaşlar ve hedef gruplar üzerinde ne tür etkiler oluşturuldu? Bu doğrudan etkiler dışında dolaylı, yan etkiler ya da beklenmeyen etkiler de oldu mu?	Uygulama sonrası
Sürdürülebilirlik	Projenin etkileri ve sonuçları sorunların sürdürülebilir çözümünü sağlayabildi mi? Projede üretilen pozitif çıktıların proje tamamlandıktan ne kadar süre sonra tamamlanması bekleniyor?	Uygulama sonrası

Kaynak: European Commission, 2006d: 39

6.3.1 İlgililik

İlgililik kriteri ile desteklerin amaç ve önceliklerinin, bölgesel düzeydeki ihtiyaç ve önceliklerle ne kadar uyumlu ve tutarlı olduğu değerlendirilir. Bu kapsamda, desteklerin bölge planları ve üst ölçekli plan ve politika belgeleri ile uyumu dikkate alınarak destek tasarımından kaynaklı hatalar tespit edilir ve raporlaştırılır¹.

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2010 Yılı Çalışma Programında 2011-2013 yıllarını kapsayacak olan Bölge Planına altlık oluşturacak çalışmalar kapsamında, istatistiki verileri toplamak üzere, yaklaşık 240 kurum ve kuruluştan resmi yazı ile ilgili oldukları alana ilişkin sahip oldukları veriler talep edilmiştir. İstatistiki veriler toplanmaya çalışılırken ulusal ve bölgesel düzeyde hazırlanan Dokuzuncu Kalkınma Planı, Doğu Anadolu Projesi Ana Planı, Selçuklu Bölgesi Kültürel Temalı Gelişme ve Eylem Planı, Van Gölü Atık Su Eylem Planı, Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı, Tarım Bakanlığı Orta Doğu Anadolu Bölgesi Tarım Master Planı, Bitlis, Muş, Van Çevre Düzeni Planı, Türkiye İstatistik Kurumu bölgesel istatistikleri, il çevre durum raporları, il turizm envanterleri başlıca incelenen belge ve raporlardır. Verilerin toplanması sürecinde il ve ilçelere ziyaretler de gerçekleştirilmiştir. Bölgede yer alan kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, odalar, dernekler, birlikler ve özel sektör temsilcilerinden oluşan çeşitli sektörel komiteler (Çevre, KOBİ, Tarım ve Turizm Komiteleri) oluşturulmuştur. İki aylık dönemler itibariyle gerçekleştirilen toplantılar ile Bölgenin ilgili sektöre ilişkin sorunları ve çözüm önerileri görüşülerek Bölge Planı için çerçevenin belirlenmesine çalışılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda 2011-2013 Bölge Planında Doğu Anadolu Kalkınma Ajansının TRB2 Bölgesi için belirlediği vizyon “Yeraltı ve yer üstü zenginlikleri ile beşeri sermayesini katılımcı bir anlayışla harekete geçirerek, 2023 yılında sosyal ve ekonomik refahını ülke ortalamasının üzerine çıkarmış ve bu refahtan her bireyin adil bir şekilde faydalandığı, doğayla barışık bir bölge olmak” olarak tanımlanmış, bu doğrultuda 4 temel amaç belirlenmiştir:

1. Tarımsal üretimde verimlilik, çeşitlilik ve katma değer artırılması,
2. Tarım dışı potansiyel sektörlerin harekete geçirilmesi,
3. Beşeri ve sosyal sermayenin harekete geçirilmesi,
4. Kentsel ve kırsal altyapının iyileştirilmesi.

Bu temel amaçlar çerçevesinde belirlenen stratejiler ile bu stratejilerin gerçekleştirilmesini teminen Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından 2013 yılında Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı ilan edilmiştir. Programın amacı imalat, ticaret, hizmet sektörlerinin faaliyet gösterdiği ortak alanların teknik, fiziki, sosyal altyapılarının geliştirilerek yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması ve turizm sektörünün canlandırılmasını sağlayarak Bölgenin kalkınmasına katkı sağlamaktır. Program kapsamında belirlenen öncelikler ile ilişkili 2011-2013 Bölge Planı stratejileri şu şekildedir:

¹ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Tablo 7: Ajans 2011-2013 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik

Ajans 2011-2013 Bölge Planı ve Program Öncelikleri Arasındaki İlgililik		
2011-2013 Bölge Planı Stratejileri	2013 Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı Öncelikleri	İlgili Projeler
Strateji 2.1.2 İmalat sanayinde yeni yatırımlar yapılmasının özendirilmesi	Öncelik 1: İmalat, ticaret ve hizmet sektörlerinin ortak kullanım alanlarının oluşturulması, altyapılarının güçlendirilmesi ve modernizasyonu	1- Muş Belediyesi Canlı Hayvan Pazarı Yapımı Projesi 2- Başkale Belediyesi 2. Sınıf Mezbaha Yapımı Projesi 3- Kadın Emeği Pazarı 4- Yüksekova Sebze ve Meyve Toptancı Hali ve Soğuk Hava Deposu Projesi 5- Geleneksel Van Evleri Yapımı İşi 6- Sürdürülebilir Kalkınma İçin Birlikte Daha Güçlüyüz
Strateji 4.5.2 İŞGEM benzeri yeni yatırım alanlarının oluşturulması	Öncelik 2: İş Geliştirme Merkezlerinin kurulması	7-Gürpınar İş Geliştirme Merkezi (Gürpınar İŞGEM) Projesi
Strateji 2.3.3 Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi	Öncelik 3: Turizm alanlarında çevre düzenlemelerinin ve restorasyonların gerçekleştirilmesi	8-Hakkari Valilik Parkının Turizme Kazandırılması 9-Tarihi "Kırnapet Ağa Konağı"nın Restorasyonu ile Turizme Kazandırılması Projesi 10-Kazgölünün Korunması ve Turizme Kazandırılması 11- Üstad Bediüzzaman Said-i Nursi Hz. Evinin Restorasyonu ve Çevre Düzenlenmesinin Yapılarak İnanç Turizmine Kazandırılması Projesi 12- Hakkari Turizm Restorasyonu

6.3.2 Etkinlik

Etkinlik kavramı, kaynağın nasıl kullanıldığını ölçen bir kavramdır. 2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı kapsamında programa verilen desteğin program ve proje bazlı maliyet etkinliği incelenmiştir.

Projelerin maliyet etkinliğini ölçmek için projenin asıl amacına hizmet edecek olan ve proje bütçesinin de ağırlıklı kısmını oluşturan ekipman ve malzeme satın alımı ile yapım maliyetleri dikkate alınmış olup maliyet etkinliği hesabında her bir proje için bütçede sözleşme imza aşamasında faaliyetlerin bütçe tutarı ile faaliyet gerçekleştirildikten sonraki nihai gerçekleşme tutarları karşılaştırılmıştır. Program bazında da yine aynı şekilde tüm projelerin bütçede sözleşme imza aşamasında faaliyetlerin bütçe tutarının toplamı ile faaliyet gerçekleştirildikten sonraki nihai gerçekleşme tutarlarının toplamı karşılaştırılmıştır.

Tablo 8: Program ve Proje Etkinliği

Proje Referans No	Satın Alma Faaliyetleri	Bütçede Belirtilen Yapım Maliyetleri (TL)	Nihai Gerçekleşmeler (TL)	Maliyet Etkinliği ((Nihai Bütçe) / Başlangıç Bütçesi)-1)
TRB2/13/KÖAP02/0005	Canlı Hayvan Pazarı Yapım İŖi	2.053.221,30	2.473.239,92	-% 20
TRB2/13/KÖAP02/0014	İnŖaat Yapımı (Komple)	1.164.450,00	1.168.542,20	% 0
	Ekipman ve Malzeme	29.200,00	29.191,16	% 0
TRB2/13/KÖAP02/0015	İnŖaat İŖleri	634.423,49	627.989,11	% 1
TRB2/13/KÖAP02/0016	Çevre Düzenlenmesi ve Elektrik Malzemeleri	95.000,00	139.459,52	-% 47
	Çevre Düzenlenmesi ve İnŖaat İmalatları	890.000,00	1.024.029,26	-% 15
TRB2/13/KÖAP02/0017	Makineler, Teçhizat	217.855,00	217.855,00	% 0
	Diğer Maliyetler, Hizmetler	1.259.279,54	1.423.045,07	-% 13
TRB2/13/KÖAP02/0018	Ekipman ve Malzeme	61.950,00	60.262,25	% 3
	Kayak Tesisi	859.040,00	929.378,28	-% 8
TRB2/13/KÖAP02/0019	Yapım İŖleri	1.107.312,00	1.252.689,26	-% 13
TRB2/13/KÖAP02/0022	İnŖaat İŖleri	810.660,00	1.278.343,84	-% 58
TRB2/13/KÖAP02/0024	Çelik Konstrüksiyon ve Betonarme Bina Yapımı	618.100,00	1.298.000,00	-% 110
TRB2/13/KÖAP02/0031	Restorasyon Gideri	1.168.768,82	1.318.733,85	-% 13
TRB2/13/KÖAP02/0038	Mezbahane Yapım İŖi	1.141.115,64	1.531.675,26	-% 34
TRB2/13/KÖAP02/0039	Uygulama Projelerinin Hazırlanması	40.000,00	34.161,00	% 15
TOPLAM		12.150.375,79	14.806.594,98	-% 20
ORTALAMA				-% 20
Programın Etkisi (Ağırlıklı Ortalama)				-% 22

Proje uygulama sürecinde bütçede yer alan faaliyetlere iliŖkin nihai gerçekleşen maliyetler proje bütçesinde yer alan bütçe tutarından % 20 daha fazla gerçekleşmiştir. Bu nedenle programın proje bazlı ele alındığında sözleşme bütçelerine göre % 20 daha maliyetli olduğu söylenebilir. Program düzeyinde etkinlik ise bütçede belirtilen maliyetlerin toplamı ve nihai gerçekleşmeler karşılaştırılarak hesaplanmıştır. Program düzeyinde etkinlik oranına bakıldığında, programın sözleşme bütçelerinin toplamına göre % 22 daha maliyetli olduğu görülmektedir.

6.3.3 Etkililik

Etkililik kriteri kapsamında, elde edilen çıktı ve sonuçlar ile desteklerin temel amaç ve önceliklerinin karşılaştırması yapılır.² Proje döngüsü yönetiminde etkililik değerlendirmesi, proje faaliyetlerinin projenin genel ve özel amaçlarına sağladığı katkılar ile hedef grubun sorun ve ihtiyaçlarının karşılanmasındaki başarı düzeyinin ölçülmesi olarak tanımlanmaktadır.

Program veya proje müdahaleleri ile üretilen sonuç ve etkiler arasında sebep sonuç ilişkilerinin kurulması ihtiyacı tüm değerlendirme yaklaşımlarında kullanılan yöntemlerin ortak sorunudur. Bu sorunun kaynağında hiçbir sonuç ya da etkinin tek bir nedeni olmaması ve tek bir müdahalenin birden fazla sonuç ve etkisinin olabilmesi yer almaktadır. Bu sorun, değerlendirme faaliyetlerinin tasarımında bazı tercihlerin yapılması ihtiyacını doğurmuş ve farklı değerlendirme modellerinin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu modellerden “hedeflere ulaşma modeli” etkililiği değerlendirmenin odağına yerleştirir ve program ya da projenin varsayılan hedeflerine ulaşma düzeyine odaklanır. Hedeflere ulaşma düzeyi belirlenirken tasarım aşamasında ortaya konulan hedefler baz alınır. Bu nedenle, modelin etkin bir şekilde kullanılabilmesi için açık ve ölçülebilir hedeflerin programlama aşamasında belirlenmiş olması gerekir. Diğer bir ifadeyle, bu modelin işletilebilmesi için performans göstergeleri ile desteklenmiş ve iyi hazırlanmış mevcut durum analizlerine ihtiyaç duyulur. Bununla birlikte, proje hazırlık ve uygulama aşamalarında faaliyetlerin gerçekleştirilmesinden ziyade kaynak kullanımına odaklanma eğilimi, hedeflere ulaşma modelinin kullanımını zorlaştırmaktadır.³

$$\text{Etkililik} = \frac{\text{Gerçekleşen Çıktı}}{\text{Planlanan Çıktı}}$$

Kaynak: Mandl v.d., 2008: 3

2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programında etkililik hesabında karşılaşılan en temel sorun, program tasarım aşamasında belirlenen performans göstergeleri ile programın uygulanması sonunda ölçülen göstergelerin projelerin birçoğunda birbirinden farklı göstergeler olması idi. Bu nedenle başvuru aşaması ve uygulama sonrası göstergelerin karşılaştırılmasında tek başına KAYS'a girilen performans göstergeleri baz alınmış olmayıp proje başvuru formunda metin kısmında belirtilen hedef ve mevcut değerler de dikkate alınmıştır. Gerçekleşen değerler için de yine aynı şekilde sadece nihai raporda belirtilen değerler değil, aynı zamanda anket yolu ile elde edilen 2018 yılı değerlerinden de faydalanılmıştır. Projelerde veri alınamayan göstergeler değerlendirilemediğinden proje bazlı ortalama bir etki hesaplamak yerine her bir projenin faaliyeti özelinde etkilerine aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

² Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

³ Proje Döngüsü Yönetiminde Etkililik Değerlendirmesi-DPT Uzmanlık Tezi Volkan İdris Sarı

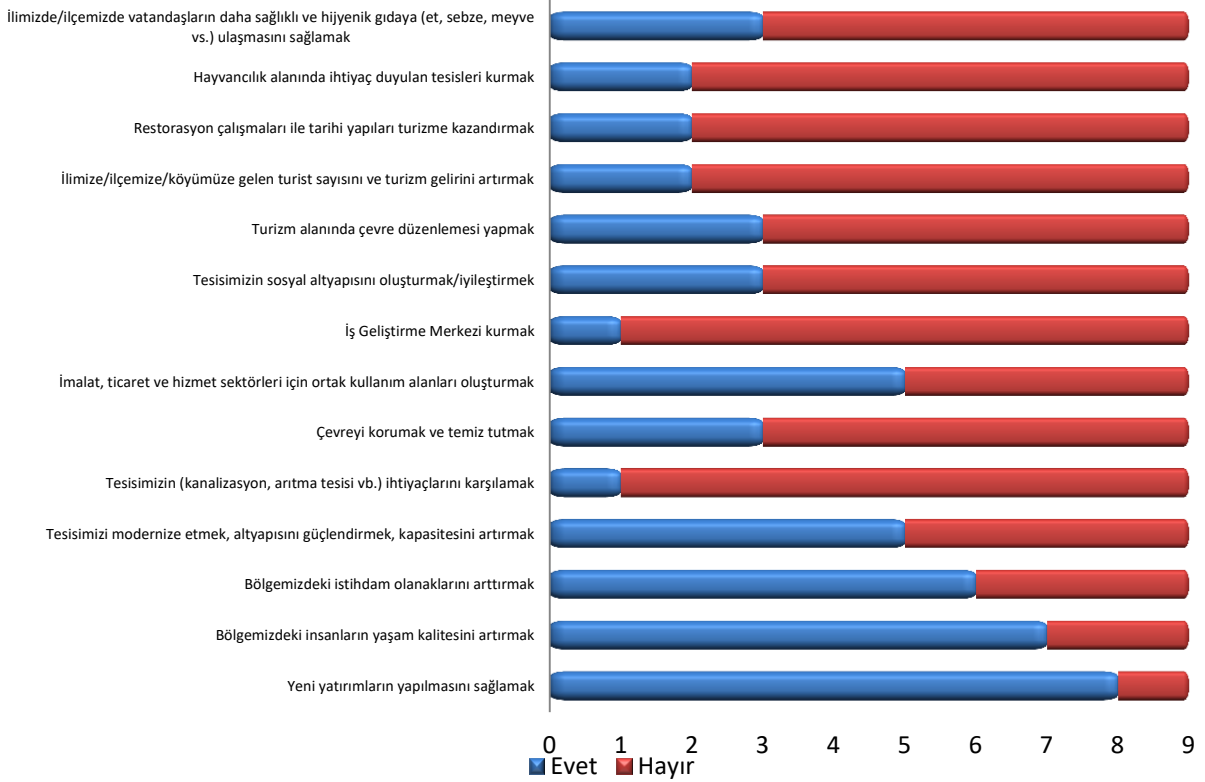
Tablo 9: Proje Bazlı Etkililik

Proje No	Gösterge	Mevcut Durum	Hedef	Gerçekleşen	Etkililik %
TRB2/13/KÖAP02 /0005	Kurulan ortak hizmet veya ticaret alanının yüzölçümü (m ²)	0	2711	2711,48	100,02
	İstihdam	0	6	9	150
TRB2/13/KÖAP02 /0014	Kurulan ortak kullanım sosyal tesisinden faydalanan çalışan sayısı (kişi)	0	200	5	2,5
	Kurulan ortak kullanım atölyesinden faydalanan firma sayısı (adet)	0	20	2	10
	Proje kapsamında yapılan Ar-Ge yatırımı tutarı	0	1.407.618,00	1.197.733,00	85,09
	İstihdam	0	200	10	5
TRB2/13/KÖAP02 /0015	Proje kapsamında alınan makine sayısı	0	4	4	100
	İstihdam	0	6	6	100
TRB2/13/KÖAP02 /0016	Proje kapsamında alınan makine sayısı	0	4	4	100
TRB2/13/KÖAP02 /0017	Proje kapsamında oluşan yeni istihdam	0	10	78	780
	Proje kapsamında çekilen ya da iyileştirilen elektrik dağıtım hattı uzunluğu (m)	0	189	189	100
	Kurulan ortak hizmet veya ticaret alanında yer alan firma sayısı (adet)	8	16	7	43,75
	Kurulan ortak hizmet veya ticaret alanının yüzölçümü (m ²)	0	1000	1000	100
	Çevre düzenlemesi yapılan sanayi alanı yüzölçümü (m ²)	0	10000	5000	50
	Proje kapsamında oluşan yeni istihdam	13	24	24	100
TRB2/13/KÖAP02 /0018	Proje kapsamında çevre düzenlemesi yapılan turizm alanı (m ²)	0	1500	1500	100
TRB2/13/KÖAP02 /0019	Proje kapsamında oluşan yeni istihdam	0	9	0	0

TRB2/13/KÖAP02 /0022	Proje kapsamında çevre düzenlemesi yapılan turizm alanı (m ²)	0	10000	10000	100
	Proje kapsamında restorasyonu yapılan yapı alanı (m ²)	0	2000	2000	100
TRB2/13/KÖAP02 /0024	Kurulan ortak kullanım atölyesinden faydalanan firma sayısı (adet)	0	100	16	16
	Proje kapsamında oluşan yeni istihdam	0	100	2	2
	Kurulan ortak hizmet veya ticaret alanının yüzölçümü (m ²)	0	6000	1980	33
	Kurulan ortak hizmet veya ticaret alanında yer alan firma sayısı (adet)	0	100	16	16
TRB2/13/KÖAP02 /0031	Proje kapsamında çevre düzenlemesi yapılan turizm alanı (m ²)	0	2500	2500	100
	Proje kapsamında restorasyonu yapılan yapı alanı (m ²)	0	1000	1000	100
	Restorasyonu yapılan yapı sayısı (adet)	0	1	1	100
TRB2/13/KÖAP02 /0038	Çevre düzenlemesi yapılan sanayi alanı yüzölçümü (m ²)	0	3000	3000	100
	Proje kapsamında oluşan yeni istihdam	44	49	10	20,40816
	Proje kapsamında alınan makine sayısı	0	1	15	1500
TRB2/13/KÖAP02 /0039	Bu proje kapsamında park alanı kullanım hakkı ile ilgili imzalanması düşünülen iş birliği protokolü sürecinin uzaması, parkın mülkiyeti gibi konulardaki belirsizlik, faaliyetlerin ertelenmesine neden olmuştur. Bu nedenle, proje kapsamında sadece “uygulama projelerinin hazırlanması” faaliyeti gerçekleştirildiği için performans göstergeleri değerlendirmeye alınmamıştır.				

Yapılan anket çalışmasında 9 proje yararlanıcısına projenin etkililiğine ilişkin sorulan sorular ve alınan yanıtları özetleyen grafik aşağıdadır:

Yararlanıcıların Destek Programına Başvuru Nedenleri

Grafik 3: Yararlanıcıların Destek Programına Başvuru Nedenleri

Yanıt veren 9 yararlanıcıdan 8'i yeni yatırımların yapılmasını sağlamak amacı ile programa başvuru yaptığını belirtmiştir. Yine bu yararlanıcılardan 7'si aynı zamanda yaşam kalitesini artırmak amacı taşımaktadır. 6 proje başvurusu istihdam olanaklarının artması için yapılmış olup 5'i de imalat, ticaret ve hizmet sektörleri için ortak kullanım alanı oluşturma amacını da taşıdığını belirtmiştir.

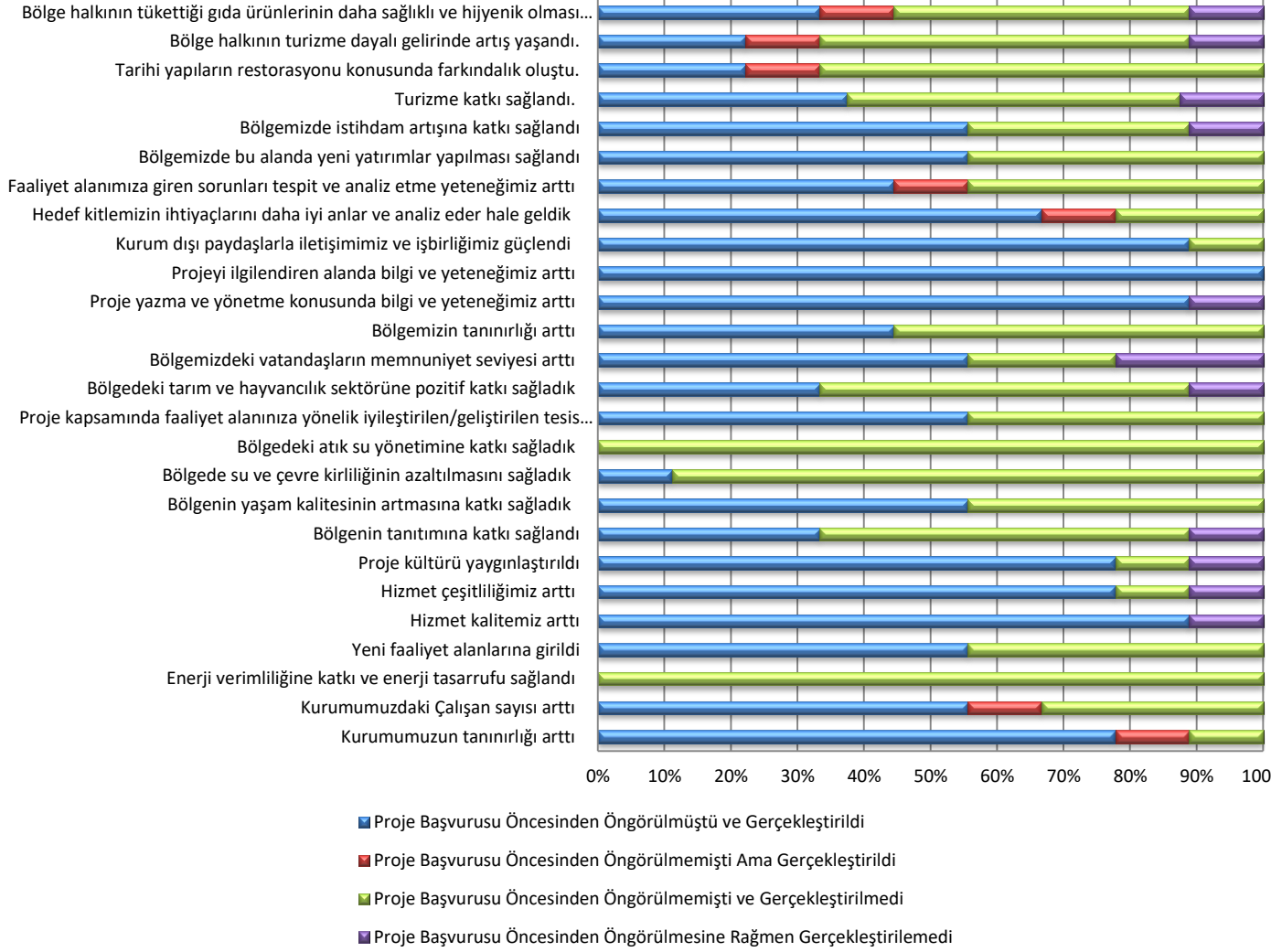
6.3.4 Etki

Etki kriteri ile desteklerin uygulamasının tamamlanmasını müteakip olumlu ya da olumsuz, beklenen veya beklenmeyen, doğrudan ya da dolaylı şekilde ortaya çıkan sosyal, ekonomik ve çevresel değişikliklerin ölçülmesi amaçlanmaktadır. Program sonrası değerlendirmenin zamanlamasına ve projelerin türlerine göre etkilerin ortaya çıkma durumu farklılık gösterebilecektir. Burada amaç etki analizi gerçekleştirmek değil, destek uygulaması ile ortaya çıkan tüm sonuçların belirlenmesi ve program sonrası değerlendirme kapsamında raporlaştırılmasıdır.⁴

Yapılan anket çalışmasında 9 proje yararlanıcısına proje etkisine ilişkin sorular ve alınan yanıtları özetleyen grafik aşağıdadır:

⁴ Kalkınma Ajansları Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

Yararlanıcı Açısından Projenin Etkisi

Grafik 4: Yararlanıcı Açısından Projenin Etkisi

Ankete katılanların tamamı projeyi ilgilendiren alanda bilgi ve yeteneğinin artacağını öngörmüş ve bu durumun proje sonrasında gerçekleştiğini, % 80'e yakını proje sonrasında kurumlarının tanınırlığının artacağını öngörmüş ve bu durumun gerçekleşmiş olduğunu belirtmiştir.

Yine anketi yanıtlayanlardan % 10'u başta öngörmemelerine rağmen hedef kitlelerinin ihtiyaçlarını anlayarak daha iyi analiz eder hale geldiklerini belirtmiştir. Proje başında hizmet kalitesinin artacağını düşünen 9 yararlanıcıdan 8'i proje tamamlandıktan sonra artış olduğunu, 1'i ise beklenen artışın gerçekleşmediğini paylaşmıştır. Projelerin hiçbirinde enerji verimliliğine katkı ve enerji tasarrufu sağlanacağı öngörülmemiş ve gerçekleşmemiştir.

6.3.5 Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik, proje çıktı ve sonuçlarının destek tamamlandıktan sonra da devam ettirilebilme durumunu ifade eder. Bu kapsamda, finansal, çevresel, sosyo-kültürel etkenler ile risklerin mevcudiyeti ve destek uygulamalarını etkileme düzeyi dikkate alınır.⁵

Sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için daha programın tasarım aşamasından sürdürülebilir hedefler ortaya konmalı, yine aynı şekilde başvuran projelerin de hedeflerinin sürdürülebilir olmasına dikkat edilmelidir. Bu amaçla 2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı (KÖAP02) Başvuru Rehberi proje değerlendirme tablosunda sürdürülebilirlik şu şekilde yer almıştır:

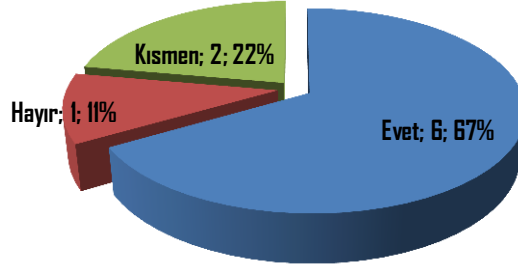
Tablo 10: 2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı (KÖAP02) Başvuru Rehberi Proje Değerlendirme Tablosunda Sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik	15 Puan
Projenin, hedef grupları üzerinde somut bir etkisi olması bekleniyor mu? (Etkilenen işletme sayısı, faaliyetin bölgesel önemi, geçici/kalıcı oluşturulan istihdam, teşvik edilen yeni sermaye yatırımları, bölgenin genel ekonomik ortamında sağlanan gelişmeler vs.)	5 Puan
Proje potansiyel çarpan etkileri içermekte midir? (Proje sonuçlarının yinelenmesi ve daha geniş alanları etkilemesi ile bilgi yayılması dahil olmak üzere)	5 Puan
Teklif edilen projenin beklenen sonuçları sürdürülebilir mi? Mali açıdan (Destek sona erdikten sonra faaliyetler nasıl finanse edilecek?) Kurumsal açıdan (Faaliyetlerin devam ettirilmesine imkan tanıyan yapılar proje sonunda da devam edecek mi? Projenin sonuçları yerel olarak sahiplenilecek mi?)	5 Puan

Projelerin seçim aşamasında sürdürülebilirlik konusunda yukarıdaki kriterler göz önünde bulundurulurken başarılı bulunan projeler tamamlandıktan sonra ise yapılan anket çalışmasında sorulan sorular ve verilen yanıtlara ilişkin grafikler aşağıdadır:

⁵ Kalkınma Ajanslarınca Uygulanan Mali Desteklerin Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar

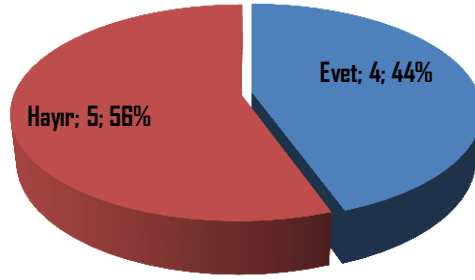
Yatırımların ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılma Durumu

Grafik 5: Yatırımların ve Elde Edilen Çıktıların Hala Aktif Olarak Kullanılma Durumu

Anket yapılan 9 yararlanıcıdan sadece 1'i yatırım sonrası faaliyetlerine devam etmemekte, 2'si kısmen devam etmekte iken 6'sı yatırım yapılan alanda aktif olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

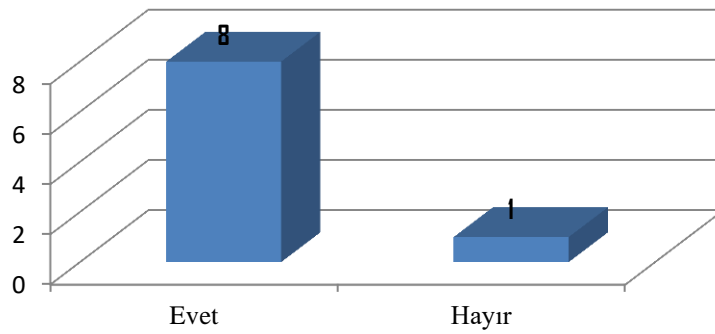
Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar

Grafik 6: Aynı Alanda Ek Faaliyetler/Yatırımlar

Yatırım yapılan alanda aktif olarak faaliyetlerini sürdüren 6 yararlanıcının 4'ü aynı alanda ek faaliyetler gerçekleştirmeye başlamış yatırımlarını artırmıştır.

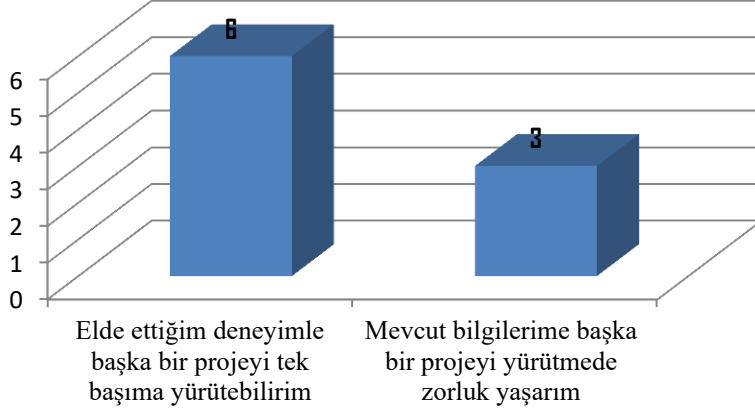
Yeni Projelerin Planlanması İçin Fon Kaynaklarının Araştırılması

Grafik 7: Proje Sonrası Farklı Fon Kaynaklarının Araştırılması

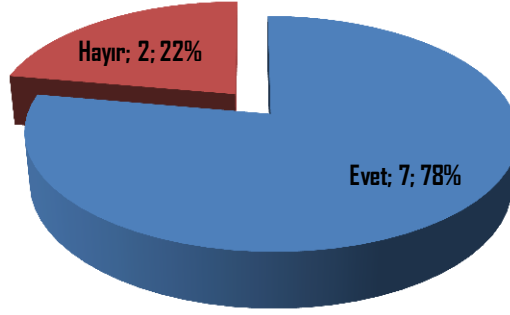
Anket çalışmasında projelerin sürdürülebilirliğinin araştırıldığı bir soruda 9 yararlanıcıdan 8'i yeni projeler için fon kaynağı arayışına girdiklerini belirtmişlerdir. Program kapsamında elde edilen proje yürütme deneyimi sayesinde 9 yararlanıcıdan 6'sı bundan sonra başka bir projeyi de tek başına rahatlıkla yürütebileceğini paylaşmıştır.

Proje Deneyimiyle Başka Bir Projeyi Yürütebilme Kapasitesi

Grafik 8: Proje Deneyimiyle Başka Bir Proje Yürütebilme Kapasitesi

Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri

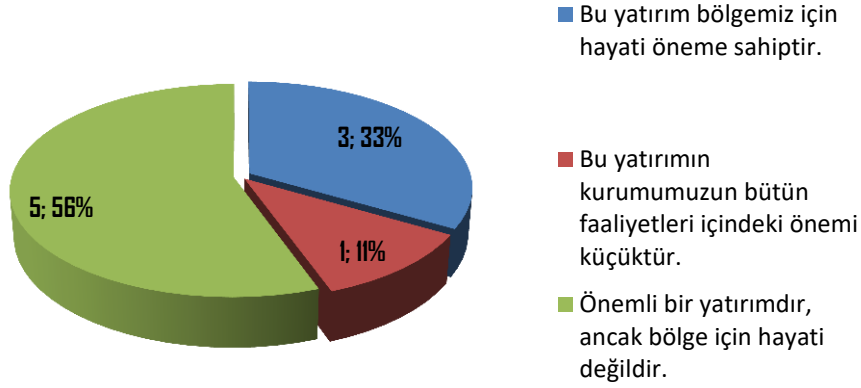
Grafik 9: Tanıtım ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri

Ankete katılan 9 yararlanıcıdan 7'si projenin tamamlanmasından sonra da proje faaliyetlerinin tanıtımı ve yaygınlaştırılması için çalışmalar yürütmeyi sürdürdüğünü belirtmiştir.

6.3.6 DESTEK GERİ BİLDİRİMİ

Proje sahiplerinin yarısından fazlası gerçekleştirdikleri yatırımın önemli olduğunu, fakat bölge için hayati bir öneme sahip olmadığını ifade etmiştir. Yapılan yatırımın bölge için hayati bir öneme sahip olduğunu belirtenlerin oranı % 33'tür. Bu 3 projenin ortak özelliği, farklı illerde belediyeler tarafından uygulanmalarıdır.

Yatırımın Bölge için Önemi

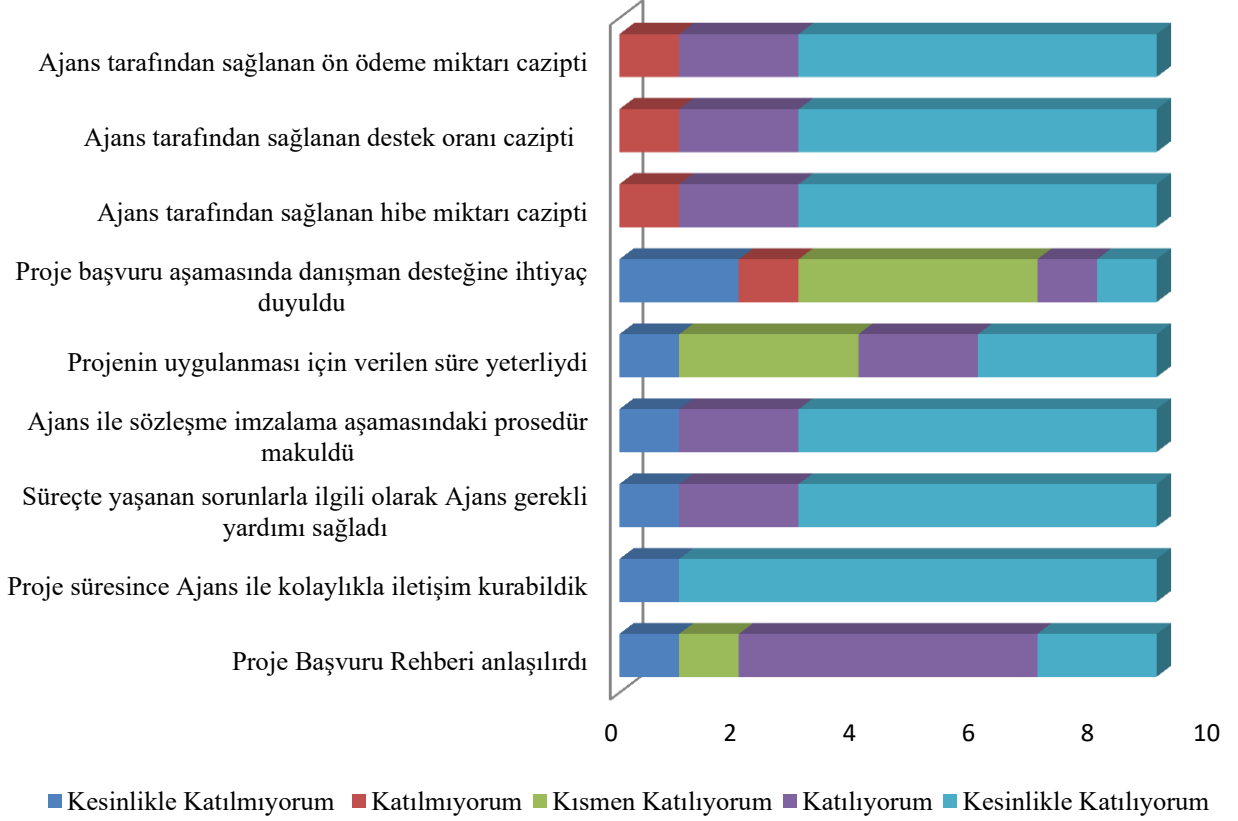

Grafik 10: Yatırımın Bölge İçin Önemi

Tüm proje sahipleri Ajans tarafından sağlanan hibe miktarı, Ajans tarafından sağlanan destek oranı ve Ajans tarafından yapılan ön ödeme yüzdesinin cazip olduğunu belirtmiştir. Bu yanıtlar altyapı projelerinde Ajansın yararlanıcılar nezdinde olumlu bir izlenim bıraktığını göstermektedir.

Yararlanıcıların destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşlerini 1 ile 5 arasında (*1- Kesinlikle Katılmıyorum* ve *5- Kesinlikle Katılıyorum* olacak şekilde) puanlamaları istenmiştir. Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşlere bakıldığında Ajans imajının genel olarak olumlu olduğu söylenebilir. Proje sahiplerinin destek süreci boyunca Ajans ile kolaylıkla iletişime geçtiği, süreçte yaşanan sorunlara ilişkin desteğin Ajans tarafından sağlandığı, sözleşme aşamasındaki prosedürlerin makul olduğu belirtilmiştir. Ancak uygulama için verilen sürenin yeterliliği ve başvuru rehberinin anlaşılabilirliği konularında verilen puanların daha düşük olduğu görülmektedir. Proje başvuru esnasında danışman desteğine duyulan ihtiyacın düşük olması proje kültürünün yaygınlaşması açısından önemli bir göstergedir. İllere göre değerlendirildiğinde Hakkari'deki yararlanıcıların verdiği puanların genel ortalamasının diğer illere göre nispeten biraz daha düşük olduğu söylenebilir. Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşler aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Yararlanıcıların Destek Sürecine İlişkin Düşünceleri

Grafik 11: Yararlanıcıların Destek Sürecine İlişkin Düşünceleri

Ajans desteklerinden haberdar olma şekilleri dikkate alındığında Ajans tanıtım faaliyetlerinin etkin olduğu görülmektedir. Tüm proje sahipleri bu faaliyetlerin desteklerden haberdar olunması için önemli bir işlev gördüğünü ifade etmiştir. Proje sahipleri diğer araçlar yardımıyla da Ajans desteklerinden haberdar olduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte basın yoluyla haberdar olanların oranı % 33 gibi nispeten düşük bir seviyede kalmıştır.

Tüm proje sahipleri ihtiyaçlarına uygun bir destek olması halinde Ajanstan tekrar destek almak istediklerini belirtmiştir. Yine tüm yararlanıcılar Ajans destek mekanizmasından genel olarak memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı Bitlis, Hakkari, Muş ve Van illerinden oluşan TRB2 Bölgesinin yatırım altyapısının iyileştirilmesine yönelik önemli adımlar atmaktadır. Bu adımların başında yer alan küçük ölçekli altyapı mali destek programları sanayi, ticaret ve turizm gibi farklı alanlarda altyapı eksikliklerinin tamamlanmasında önemli bir rol üstlenmiştir. Küçük sanayi siteleri, organize sanayi bölgeleri, turizme uygun alanlar, ticaret alanları gibi yerler uygulanan desteklerle yatırım yapılabilir hale gelmiştir. Bölgede yatırımı artırmanın önemli koşullarından biri, yatırıma uygun alanların altyapı ihtiyaçlarının tamamlanmasıdır. Bölgede bazı yerlerde yatırım alanları hiç yokken bazı yerlerde de mevcut alanın genişlemesine ihtiyaç duyulmaktadır. Ajans desteği ile bu şekilde olan alanların bir kısmında genişleme sağlanmış, bir kısmında ise yeni tesisler hayata geçirilmiştir.

Küçük ölçekli altyapı desteklerinin önemli işlevlerinin başında şehir içinde kalmış sanayi ve hizmet alanlarının yerleşim yerleri dışına çıkarılması olmuştur. Vaktiyle yerleşim yerlerinin dışında kalan bu alanlar şehirlerdeki nüfus artışı ve konut yapımına bağlı olarak artık şehrin içinde kalmıştır. Bu alanların yerleşim yerlerinin dışına çıkarılarak yeni yerlerde kurulmalarında Ajans desteğinin önemli bir katkısı olmuştur. Böylece, şehirlerde kentleşme adına da Ajans desteklerinin etkisinin olduğu söylenebilir.

Uygulanan mali destek programı sanayi ve ticaret alanlarının desteklenmesinin ötesine geçerek turistik öneme sahip yerlerin altyapısı ve restorasyonunu da kapsamıştır. Turizmin altyapısına sağlanan bu destekler bölgede turistik değerlerin canlandırılması adına farkındalığın artmasını sağlamıştır. Başta inanç turizmi olmak üzere farklı turizm türlerinin desteklenmesi ile turizmde hareketlilik yaşanmaya başlamıştır. Bir taraftan turizme dayalı gelirden artış yaşanırken, diğer taraftan bölge insanının güzel vakit geçirebileceği alanlara kavuşmasına yardımcı olunmuştur.

Bölgedeki en önemli ekonomik sorunların başında gelen işsizliğin etkilerinin uzun vadede azaltılmasının araçlarından birisi de altyapı destekleri ile uygun yatırım alanlarının oluşturulması olmuştur. Kırsal kesimden kentlere göç eden nüfusa istihdam olanaklarının sağlanması ile sosyal entegrasyonları kolaylaşabilecektir. Özellikle altyapı eksikliği tamamlanan organize sanayi bölgelerinde kurulan ve kurulacak olan fabrikalarda işsiz kişilerin istihdamı sağlanabilecektir. 6. Bölge teşvikleri ile yatırımın cazip hale geldiği TRB2 Bölgesinde Ajansın altyapı desteklerinin tamamlayıcı bir rol üstlendiği söylenebilir.

EKLER

EK 1. ANKETE KATILAN YARARLANICILAR VE PROJELERİ

SIRA NO	YARARLANICI ADI	PROJE ADI
1	Muş Belediye Başkanlığı	Muş Belediyesi Canlı Hayvan Pazarı Yapımı Projesi
2	Gürpınar Belediye Başkanlığı	Gürpınar İş Geliştirme Merkezi (Gürpınar İŞGEM) Projesi
3	Muş İl Özel İdaresi	Sürdürülebilir Kalkınma İçin Birlikte Daha Güçlüyüz
4	Bitlis İl Özel İdaresi	Üstad Bediüzzaman Said-i Nursi Hz. Evinin Restorasyonu ve Çevre Düzenlenmesinin Yapılarak İnanç Turizmine Kazandırılması Projesi
5	Yüksekova Belediye Başkanlığı	Yüksekova Sebze ve Meyve Toptancı Hali ve Soğuk Hava Deposu Projesi
6	Hakkari İl Özel İdaresi Genel Sekreterliği	Hakkari Turizm Restorasyonu
7	Van İl Özel İdaresi	Kaz Gölünün Korunması ve Turizme Kazandırılması
8	Tuşba Belediyesi	Geleneksel Van Evleri Yapımı İşi
9	İpekyolu Belediye Başkanlığı	Kadın Emeği Pazarı
10	Bitlis İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Tarihi "Kırnapet Ağa Konağı"nın Restorasyonu ile Turizme Kazandırılması Projesi
11	Van Belediye Başkanlığı	Başkale Belediyesi 2. Sınıf Mezbaha Yapımı Projesi
12	Hakkari İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü	Hakkari Valilik Parkının Turizme Kazandırılması

EK 2. ANKET FORMU

Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'nın "2013 Yılı Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programı" Hibe Desteği Almaya Hak Kazanmış Yararlanıcılarla Yapılan Etki Değerlendirme Analizi Anketi

Bu anket Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı'na; 2013 yılında uygulanan Yatırım ve Turizm Altyapısının Güçlendirilmesine Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Projeleri Mali Destek Programının sonuçlarını değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Ankette doldurduğunuz veriler başka hiçbir yerde ve farklı amaçlar için kullanılmayacaktır. Anket formlarında gizliliğe riayet edilecek başka kurumlarla paylaşılmayacaktır. Vereceğiniz cevaplar Ajansımızın ilerleyen yıllarda sağlayacağı destekler için ışık tutacak, anketlerin analiz sonuçları bundan sonra uygulanacak olan mali destek programlarında göz önünde bulundurulacaktır. Bu sebeple ankete vereceğiniz cevaplar büyük öneme sahiptir. Herhangi bir sorunuz olursa bizimle irtibata geçebilirsiniz. +90 (432) 485 10 23

Göstermiş olduğunuz ilgi ve özen için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız...

Kurum Adı :	Ajans Adına Anketi Dolduran
Adresi :	Adı Soyadı :
İlgili Kişi Adı :	Görevi :
Unvanı :	İmza :
İmza :	Tarih :

İSTATİSTİKİ BİLGİLER

Soru 1) Yararlanıcının bulunduğu il

Bir il seçiniz

Soru 2) Kurumunuzun ana faaliyet alanı nedir? (Lütfen aşağıdaki şıklardan birini işaretleyiniz.)

☒ Belediye
☐ İl Özel İdaresi
☐ Organize Sanayi Bölge Müdürlüğü
☐ Küçük Sanayi Sitesi Kooperatifi

☐ Üniversite
☐ İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü
☐ Diğer Belirtiniz

Soru 2.1) 2. Sorunun Cevabı Diğer ise Belirtiniz

.....

Soru 3) Kurumunuzun Kuruluş Tarihi Nedir?

...../...../.....

Soru 4) Kurumunuza ait proje eş finansmanının kaynağı nedir?

Özkaynaklar	Banka Kredisi	Diğer
%	%	%

Soru 5) Bu projeden önce, Kurumunuzun yatırımları için hiç banka kredisi kullanmış mıydınız? (Lütfen aşağıdaki şıklardan yalnız 1 tanesini işaretleyiniz.)

- Hayır, hiç banka kredisi kullanmadık.
- Evet, banka kredisi kullandık.
- Kredi başvurumuz kabul edilmedi.

Soru 6) Daha önce başka bir kurum ya da kuruluştan hibe desteği almış mıydınız? (Birden çok şıkkı işaretleyebilirsiniz)

- Daha önce hiçbir destek almadık.
- Hibe desteği aldık.
- Destek almaya hak kazandık ancak uygulayamadık.
- Başvurumuz kabul edilmedi.

SONUÇLAR

Soru 7) Kurumunuzda proje kapsamında aşağıda belirtilen istihdam verilerini yıllara göre doldurunuz.

2013	2014	2015	2016	2017	2018

Soru 8) Kurumunuzda proje kapsamında çalışan dezavantajlı (engelli, eski hükümlü, vs.) birey sayısı kaçtır?

2013	2014	2015	2016	2017	2018

Soru 9) Proje kapsamında aldığınız belgeler nelerdir? (ISO 9001, ISO 14001, OHSAS, vb.)

.....

Soru 10) Proje sonuçları ile ilgili olarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kurulan ortak kullanım atölyesinden faydalanan firma sayısı (adet)						
Kurulan ortak kullanım sosyal tesisinden faydalanan çalışan sayısı (kişi)						
Çevre düzenlemesi yapılan sanayi alanı yüzölçümü (m ²)						
Kurulan atık su arıtma tesisi kapasitesi (m ³ /gün)						
Kurulan ortak hizmet veya ticaret alanının yüzölçümü (m ²)						
Kurulan ortak hizmet veya ticaret alanında yer alan firma sayısı (adet)						
Kurulan ortak hizmet ve ticaret alanında gerçekleştirilen faaliyetlerin yıllık hacmi (TL)						
Proje kapsamında kurulan trafoların toplam güç kapasitesi (kVA)						
Proje kapsamında çekilen ya da iyileştirilen elektrik dağıtım hattı uzunluğu (m)						
Proje kapsamında çevre düzenlemesi yapılan turizm alanı (m ²)						
Proje kapsamında restorasyonu yapılan yapı alanı (m ²)						
Proje kapsamında hazırlanan turizme yönelik afiş, broşür, ilan, pano vs. gibi görünürlük materyali (adet)						
Restorasyonu yapılan yapı sayısı (adet)						
Yeni kurulan İş Geliştirme Merkezi toplam kapalı alanı (m ²)						

Soru 11) Projeniz sonucunda kurumunuz için hangileri söylenebilir?

- Bu proje sayesinde diğerk kamu kurum ve kuruluşlarıyla daha önce kurulmamış olan iş birlikleri kurduk.
- Proje finansmanı için alternatif fon fırsatları konusunda bilgi sağladık.
- Bu proje sayesinde proje hazırlama ve uygulama kapasitemiz arttı.

Soru 12) Proje kapsamında yapılan tesisten kaynaklı olarak elde ettiğiniz gelir nedir?

2013	2014	2015	2016	2017	2018

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

Soru 13) Projeden elde ettiğiniz deneyimle başka bir projeyi yürütebilir misiniz?

- Elde ettiğim deneyimle başka bir projeyi tek başıma yürütebilirim
- Mevcut bilgilerimle başka bir projeyi yürütmede zorluk yaşarım
- Başka bir projeyi yürütebilirim, ancak danışmanlık firmasından yardım alma ihtiyacı hissederim

Soru 14) Uyguladığınız proje ile ilgili aşağıdakilerden hangileri söylenebilir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- Bu proje ile kurumumuzda daha önce uygulanan başka bir projenin devamını sağladık.
- Bu proje ile kurum olarak ilk defa sistematik bir şekilde bir proje hazırladık, uyguladık ve izledik.
- Bu projeden sonra yeni projeler planladık, bunlar için fon kaynakları araştırmaktayız.

Soru 15) Proje kapsamında yaptığınız yatırımları ve elde ettiğiniz çıktıları hala aktif olarak kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır
- Kısmen

Soru 16) Proje kapsamında yaptığınız yatırımları ve elde ettiğiniz çıktıları kullanamama nedeniniz nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- Proje kapsamında inşa edilen/geliştirilen merkezlerin yapı ve kullanım izinlerine yönelik yasal sorunlar
- İşletme ve bakım için finansal kaynakların temin edilememesi
- Proje çıktılarının yaygınlaştırılamaması veya tanıtımının yapılamaması nedeniyle talep yetersizliği olması
- Kurumsal strateji ve önceliklerin değişmesi
- Diğer (Açıklayınız.....)

Soru 17) Desteklenen projenizin tamamlanmasının ardından aynı alanda ek faaliyetler/yatırımlar yaptınız mı?

- Evet (Lütfen belirtiniz
- Hayır

Soru 18) Desteklenen projenizin tamamlanmasının ardından tanıtım ve yaygınlaştırma faaliyetleri yürüttünüz mü?

- Evet (Lütfen belirtiniz
- Hayır

Soru 19) DAKA'dan destek aldıktan sonra hangi kurumdan destek, hibe veya kredi aldınız? (Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- Banka kredisi
- İŞKUR
- Türkiye Kalkınma Bankası
- Tarım Bakanlığı
- Avrupa Birliği
- TÜBİTAK
- Diğer (Belirtiniz.....)

ETKİLİLİK

Soru 20) Yararlanmış olduğunuz mali destek programına başvuru nedenleriniz nelerdir? (Birden çok seçenek seçilebilir.)

- Yeni yatırımların yapılmasını sağlamak
- Bölgemizdeki insanların yaşam kalitesini artırmak
- Bölgemizdeki istihdam olanaklarını artırmak
- Tesisimizi modernize etmek, altyapısını güçlendirmek, kapasitesini artırmak
- Tesisimizin (kanalizasyon, arıtma tesisi vb.) ihtiyaçlarını karşılamak
- Çevreyi korumak ve temiz tutmak
- İmalat, ticaret ve hizmet sektörleri için ortak kullanım alanları oluşturmak
- İş Geliştirme Merkezi kurmak
- Tesisimizin sosyal altyapısını oluşturmak/iyileştirmek
- Turizm alanında çevre düzenlemesi yapmak
- İlimize/ilçemize/köyümüze gelen turist sayısını ve turizm gelirini artırmak
- Restorasyon çalışmaları ile tarihi yapıları turizme kazandırmak
- Hayvancılık alanında ihtiyaç duyulan tesisleri kurmak
- İlimizde/ilçemizde vatandaşların daha sağlıklı ve hijyenik gıdaya (et, sebze, meyve vs.) ulaşmasını sağlamak
- Diğer (Belirtiniz)

Soru 21) Projeniz sonunda hedeflerinize ulaştığınızı düşünüyor musunuz?

- Evet, hedeflerime ulaştım.
 - Evet, hedeflerime kısmen ulaştım.
 - Hayır, hiçbir hedefime ulaşamadım.
- (Açıklayınız
.....
.....)

ETKİ

Soru 22) Projenizin etkileri ile ilgili olarak aşağıdaki ifadeler için en uygun seçeneği seçin.

	Proje Başvurusu Öncesinden			
	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmüştü ve Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemiştir ama Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemiştir ve Gerçekleştirilmedi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmesine Rağmen Gerçekleştirilemedi
Kurumumuzun tanınırlığı arttı	☐	☐	☐	☐
Kurumumuzdaki çalışan sayısı arttı	☐	☐	☐	☐
Enerji verimliliğine katkı ve enerji tasarrufu sağlandı	☐	☐	☐	☐
Yeni faaliyet alanlarına girildi	☐	☐	☐	☐
Hizmet kalitemiz arttı	☐	☐	☐	☐
Hizmet çeşitliliğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Proje kültürü yaygınlaştırıldı	☐	☐	☐	☐
Bölgenin tanıtımına katkı sağlandı	☐	☐	☐	☐
Bölgenin yaşam kalitesinin artmasına katkı sağladık	☐	☐	☐	☐
Bölgede su ve çevre kirliliğinin azaltılmasını sağladık	☐	☐	☐	☐
Bölgedeki atık su yönetimine katkı sağladık	☐	☐	☐	☐
Proje kapsamında faaliyet alanınıza yönelik iyileştirilen/geliştirilen tesis sayısı arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgedeki tarım ve hayvancılık sektörüne pozitif katkı sağladık	☐	☐	☐	☐
Bölgemizdeki vatandaşların memnuniyet seviyesi arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizin tanınırlığı arttı	☐	☐	☐	☐
Proje yazma ve yönetme konusunda bilgi ve	☐	☐	☐	☐

	Proje Başvurusu Öncesinden			
	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmüştü ve Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemiştir ama Gerçekleştirildi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmemiştir ve Gerçekleştirilmedi	Proje Başvurusu Öncesinden Öngörülmesine Rağmen Gerçekleştirilemedi
yeteneğimiz arttı				
Projeyi ilgilendiren alanda bilgi ve yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Kurum dışı paydaşlarla iletişimimiz ve işbirliğimiz güçlendi	☐	☐	☐	☐
Hedef kitlemizin ihtiyaçlarını daha iyi anlar ve analiz eder hale geldik	☐	☐	☐	☐
Faaliyet alanımıza giren sorunları tespit ve analiz etme yeteneğimiz arttı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizde bu alanda yeni yatırımlar yapılması sağlandı	☐	☐	☐	☐
Bölgemizde istihdam artışına katkı sağlandı	☐	☐	☐	☐
Turizme katkı sağlandı	☐	☐	☐	☐
Tarihi yapıların restorasyonu konusunda farkındalık oluştu	☐	☐	☐	☐
Bölge halkının turizme dayalı gelirinde artış yaşandı	☐	☐	☐	☐
Bölge halkının tükettiği gıda ürünlerinin daha sağlıklı ve hijyenik olması sağlandı	☐	☐	☐	☐

KATKISALLIK

Soru 23) Hibe katkısı almasaydınız proje faaliyetlerini gerçekleştirebilir miydiniz?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- Proje faaliyetlerini aynen gerçekleştirirdik. (Aynı zamanda, aynı bütçe ile, aynı bölgede)
- Proje faaliyetlerini hemen gerçekleştiremez, ertelerdik.
- Proje faaliyetlerini daha düşük bütçe ile gerçekleştirirdik.

Proje faaliyetlerini gerçekleştiremedik.

Diğer (Lütfen açıklayınız)

.....

Soru 24) Ajanstan hibe desteği almasaydınız aynı yatırımı ne kadar süre sonraya ertelerdiniz? (Yukarıdaki sorunun 2. şıkkını işaretlemiyerseniz lütfen bu soruyu cevaplandırmayınız.)

..... ay

Soru 25) Projeniz kapsamındaki yatırımın gerçekleştirilmesi için, Ajans tarafından sağlanan hibe desteği olmasaydı gerekli kaynağı nasıl temin ederdiniz? (Lütfen aşağıdaki şıklardan yalnız 1 tanesini işaretleyiniz.)

Kendi kaynaklarımızı kullanırdık.

Banka kredisi alırdık.

Başka kurum ya da kuruluşlardan hibe veya kredi alırdık.

Proje için gerekli olan kaynağı temin edemedik.

Diğer (Lütfen belirtiniz..... Diğer (Lütfen belirtiniz.....))

Soru 26) Proje uygulamasından sonra proje kapsamında istihdam edilen personelin kaç tanesi TRB2 Bölgesinin (Bitlis, Hakkari, Muş ve Van) dışından gelmiştir?

.....

Soru 27) İhalenizin/ihalelerinizin yüklenici ve alt yüklenici firmaları TRB2 Bölgesi (Bitlis, Hakkari, Muş, Van) firması mıdır?

Evet

Hayır

Soru 28) İhalenizin/ihalelerinizin yüklenici ve alt yüklenici firmalarının kullandığı malzemelerin ne kadarı (*yüzde kaç*) bölge dışından gelmiştir?

.....

DESTEK SÜRECİ GERİ BİLDİRİM

Soru 29) Uyguladığınız proje dahilindeki yatırım için aşağıdakilerden hangisi geçerlidir?

- Bu yatırım bölgemiz için hayati öneme sahiptir.
- Önemli bir yatırımdır, ancak bölge için hayati değildir.
- Bu yatırımın kurumumuzun bütün faaliyetleri içindeki önemi küçüktür.

Soru 30) Aşağıdaki ifadeler için en uygun seçeneği seçin

- a) Cazip b) Cazip Değil c) Fikrim Yok

Ajans tarafından sağlanan hibe miktarı (a) Cazip

Ajans tarafından sağlanan destek oranı (a) Cazip

Ajans tarafından yapılan ön ödeme yüzdesi (a) Cazip

Soru 31) Destek sürecinin uygunluğuna ilişkin görüşleriniz nelerdir?

	1- Kesinlikle Katılmıyorum	2- Katılmıyorum	3- Kısmen Katılıyorum	4- Katılıyorum	5- Kesinlikle Katılıyorum
	1 Kesinlikle Katılmıyorum	2 Katılmıyorum	3 Kısmen Katılıyorum	4 Katılıyorum	5 Kesinlikle Katılıyorum
Proje Başvuru Rehberi anlaşılırdı.	☐	☐	☐	☐	☐
Proje süresince Ajans ile kolaylıkla iletişim kurabildik.	☐	☐	☐	☐	☐
Süreçte yaşanan sorunlarla ilgili olarak Ajans gerekli yardımı sağladı.	☐	☐	☐	☐	☐
Ajans ile sözleşme imzalama aşamasındaki prosedür makuldü.	☐	☐	☐	☐	☐
Projenin uygulanması için verilen süre yeterliydi	☐	☐	☐	☐	☐
Proje başvuru aşamasında danışman desteğine ihtiyaç duyuldu.	☐	☐	☐	☐	☐
Ajans tarafından sağlanan hibe miktarı cazipti.	☐	☐	☐	☐	☐
Ajans tarafından sağlanan destek oranı cazipti.	☐	☐	☐	☐	☐
Ajans tarafından sağlanan ön ödeme miktarı cazipti.	☐	☐	☐	☐	☐

Soru 32) Ajans desteklerinden nasıl haberdar oldunuz?

- Ajansın tanıtım faaliyetleri
- Danışman firma
- Ajansın internet sitesi
- Firmalardan
- Basın
- Diğer (Belirtiniz.....)

Soru 33) İhtiyaçlarınıza Uygun Bir Destek Olması Halinde Ajanstan Tekrar Destek Almayı Düşünür Müsünüz?

- Evet
- Hayır

Soru 34) Ajans destek mekanizmasından memnun musunuz?

- Evet
- Hayır

Soru 35) 34. Sorunun cevabı “Hayır” ise nedeni aşağıdakilerden hangisidir? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

- Ajans mevzuatı ağır prosedürler içermektedir.
- Proje uygulama süresi yetersizdir.
- Eş finansman ve teminat zorunluluğu kurumu finansal olarak zorlamıştır.
- Danışmanlık sistemi yetersizdir.
- Diğer (Belirtiniz.....)

Belirtmek istedikleriniz:

İlginiz için teşekkür ederiz.

Notlar (Ajans uzmanı tarafından doldurulacaktır.)